

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 289
van **JELLE ENGELBOSCH**
datum: 19 juni 2018

aan **GEERT BOURGEOIS**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

Hoogstamboomgaarden - Bescherming

De typische hoogstamboomgaarden verdwijnen stilaan uit het Haspengouwse landschap. Momenteel zijn de boomgaarden niet beschermd en zijn er ook geen ondersteunende maatregelen.

Sinds vorig jaar is het Agentschap Onroerend Erfgoed bezig met de opmaak van een onroerenderfgoedrichtplan voor hoogstamboomgaarden. Dat zou eind 2018 afgewerkt moeten zijn. Mogelijke oplossingen die hieruit kunnen voortkomen zijn bijvoorbeeld een verordening of een ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) dat de bescherming van de boomgaarden verankert, zoals Sint-Truiden al heeft. Ook een beheersovereenkomst met eigenaars of een erkenning als onroerend erfgoed met daaraan gekoppelde subsidies behoren tot de eventuele mogelijkheden.

1. Wat is de stand van zaken van de opmaak van het onroerenderfgoedrichtplan voor hoogstamboomgaarden?
 - a) Welke verschillende actoren werken eraan mee?
 - b) Zijn er al problemen opgedoken met de opmaak?
 - c) Heeft de minister al zicht op welke resultaten er zullen gehaald worden?
 - d) De visie die zal blijken uit het onroerenderfgoedrichtplan zal eind 2018 worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

Zal deze timing gehaald worden?
2. Eén van de doelstellingen van het onroerenderfgoedrichtplan is het in kaart brengen van de waardering voor hoogstamboomgaarden door verschillende spelers. Daarmee is begonnen na de zomer van 2017.

Zijn er ondertussen al resultaten bekend?
3. Is de minister voorstander van een bescherming van de hoogstamboomgaarden via instrumenten van het beleidsdomein onroerend erfgoed of via instrumenten van ruimtelijke ordening, zoals bijvoorbeeld een verordening of een RUP?
4. Welke hoogstamboomgaarden in Vlaanderen zijn intussen beschermd via een of ander instrument, ofwel van onroerend erfgoed ofwel van ruimtelijke ordening? Graag een overzicht.

GEERT BOURGEOIS

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

ANTWOORD

op vraag nr. 289 van 19 juni 2018

van **JELLE ENGELBOSCH**

1. a) Er werken talrijke actoren mee in diverse rollen. Onroerend Erfgoed trekt het project. INBO en het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren (RLHV) werken actief mee. In de stuurgroep zijn heel wat actoren vertegenwoordigd die vooral feedback geven en de grote lijnen bewaken: Onroerend Erfgoed, INBO, ILVO, VLM, ANB, Landbouw en Visserij, Toerisme Vlaanderen, Toerisme Limburg, Provincie Limburg, Nationale Boomgaardenstichting, IOED's oost en west, Alken, Bilzen, Borgloon, Diepenbeek, Gingelom, Heers, Herk-de-Stad, Hoeselt, Kortesseem, Nieuwerkerken, Riemst, Sint-Truiden, Tongeren, Voeren, Wellen. Tot slot zijn er talrijke belanghebbenden die deelnemen aan allerlei participatiemomenten: eigenaars, burgers, natuurorganisaties, ondernemers, enz.
 - b) Hindernissen zijn eigen aan elk project, maar er zijn nog geen problemen opgedoken van die aard dat de opmaak erdoor in het gedrang komt.
 - c) In eerste instantie zal het onroerenderfgoedrichtplan een breed gedragen visie voor de hoogstamboomgaarden opleveren. Concrete resultaten die daaruit voortvloeien worden opgenomen in het actieprogramma dat volgt op het richtplan. Een sterk gewenst resultaat bij vele betrokkenen op dit moment blijkt alvast het sluiten van beheersovereenkomsten voor onderhoud en behoud van hoogstamboomgaarden.
 - d) Voor het voorleggen van de visie (het richtplan) blijft eind 2018 het streefdoel. Het aannemen van de concrete engagementen en het realiseren van de maatregelen die in het actieprogramma worden opgenomen kan voor de gemeenten wellicht pas gebeuren na de installatie van de nieuwe gemeentebesturen in januari 2019. Dat neemt niet weg dat het actieprogramma wel al zal worden voorbereid, samen met alle betrokken actoren (dus ook met diverse organisaties, verenigingen of particulieren).
2. Het instrument onroerenderfgoedrichtplannen beoogt een geïntegreerde (multisectorale) benadering van een erfgoedthema of gebied. Het waarderen van hoogstamboomgaarden gebeurde daarom vanuit verschillende hoeken. Een onroerenderfgoedrichtplan vertrekt wel steeds vanuit de erfgoedwaarden van het thema en of gebied. Dit waarderingsonderzoek resulteerde in een (voorlopig nog interne) criterianota waarin de erfgoedwaarden en selectiecriteria specifiek voor het thema hoogstamboomgaarden zijn uitgewerkt. Voor waardering door andere sectoren werd gebruik gemaakt van bestaande sectorale instrumenten. Ecologische waardering gebeurde bijvoorbeeld op basis van de biologische waarderingskaart, waardering door landbouw gebeurde op basis van de landbouwgebruikspcelen, enz. Deze waarderingskaders zijn nog niet specifiek uitgewerkt voor het thema hoogstamboomgaarden. Dit kan door de betrokken sectoren worden opgenomen in het actieprogramma.

Daarnaast is de maatschappelijke waardering van hoogstamboomgaarden in kaart gebracht bij eigenaars, inwoners en belanghebbenden door verschillende participatieve onderzoeken (online bevragingen, interviews, trefdag). In deze

onderzoeken was er vooral aandacht voor de functionele waardering van hoogstamboomgaarden. Een overzicht van deze onderzoeken en resultaten staat op de website www.hoogstamdroomgaard.be (onder tabblad resultaten). Op deze website kunnen progressief ook de door de stuurgroep gevalideerde rapporten gedownload worden.

3. Het onroerenderfgoedrichtplan zal juist toelaten om af te wegen wanneer welk instrument het best wordt ingezet. Bijvoorbeeld: Voor hoogstamboomgaarden met belangrijke erfgoedwaarden (erfgoedcontext – erfgoeddrassen – typevoorbeelden) is bescherming via Onroerend Erfgoed het beste instrument omdat je dan specifiek die erfgoedwaarden kan beschermen en het beheer ervan kan betoelagen. Indien eerder de landschappelijke en ruimtelijke context van de hoogstamboomgaarden van belang zijn (bv. behouden van een structurele gordel van hoogstamboomgaarden rond een dorp), en de specifieke erfgoedwaarden wat minder, dan zijn ruimtelijke instrumenten wellicht beter gepast.
4. Een overzicht van (objecten met) hoogstamboomgaarden die gevat zijn door een instrument van onroerend erfgoed volgt hieronder. Het id-nummer laat toe om desgewenst de exacte afbakening te bekijken via het Geoportaal of de Inventaris van Onroerend Erfgoed.

Beschermd cultuurhistorisch landschap:

Naam	Provincie	Gemeente	id
Herentalse Vaart met brug	Antwerpen	Antwerpen	4296
Waterhoeve met omgeving	Antwerpen	Brecht	4359
Abdij van Rozendaal	Antwerpen	Sint-Katelijne-Waver	6040
Abdijsite Kolen - Kolenberg	Limburg	Borgloon	2041
Cultuurlandschap rond Kuttehoven	Limburg	Borgloon	2101
Westelijke valleiflank van de Jeker	Limburg	Riemst	9756
Watermolen en hoeve Hoog Molen: omgeving	Limburg	Sint-Truiden	2707
Mergelontsluitingen van Overbroek	Limburg	Sint-Truiden, Heers	3319
Gesloten hoeve: omgeving	Vlaams-Brabant	Ianden	1710
Abdij van Vlierbeek	Vlaams-Brabant	Leuven	1863
Hoogstamboomgaarden met woning en bedrijfsgebouwen	Vlaams-Brabant	Tienen	21163

Beschermd monument:

Naam	Provincie	Gemeente	id
Gesloten hoeve met bijgebouwen en hoogstamboomgaard	Antwerpen	Sint-Amands	5944
Landcommanderij Alden Biesen: omgeving rentmeesterswoning	Limburg	Bilzen	2647
Gesloten hoeve Manshovenhof met omgeving en gekasseide dreven	Limburg	Borgloon	3184
Collectiehoogstamboomgaard	Limburg	Diepenbeek	2412
Vakwerkhoeve met losse bestanddelen Merlemont	Limburg	Diepenbeek	3944
Kasteeldomein Gasterbos	Limburg	Herk-de-Stad	3921
Huis Lemme met omgeving	Limburg	Riemst	1950
Commanderie van de Duitse Orde	Limburg	Voeren	4131
Wateroliemolen Wellermolen: uitbreiding	Limburg	Wellen	3714
Hoeve Vandesande met omgeving	Oost-Vlaanderen	Brake	9638
Semi-gesloten hoeve Hof te Groene Walle met omgeving	Oost-Vlaanderen	De Pinte	9035
Ensemble van boomgaard, houtkant en poelen	Oost-Vlaanderen	Maarkedal	9588
Herberg Eboshoeve met erf en boomgaard	Oost-Vlaanderen	Moerbeke	8928
Gesloten hoeve Hof te Tortelboom	Oost-Vlaanderen	Ninove	11098
Frans klooster	Oost-Vlaanderen	Wortegem-Petegem	10708
Hoogstamboomgaard en smeedijzeren poorten	Vlaams-Brabant	Geetbets	626
Oude perenboomgaard	Vlaams-Brabant	Gooik	180
Hoeve Wilgendam en omgeving	Vlaams-Brabant	Herne	1038
Hoeve Hof te Kwatem met omgeving	Vlaams-Brabant	Herne	1013
Hoeve Hof te Rasbeek en omgeving	Vlaams-Brabant	Herne	1057
Kunstenaarswoning Huis Ten Berghe met hoogstamboomgaard	West-Vlaanderen	Anzegem	11651

Beschermd stads- of dorpsgezicht:

Naam	Provincie	Gemeente	id
Hoeve De Oude Vlieg: parkje	Limburg	Alken	1954
Hoeve Weverbergh: omgeving	Vlaams-Brabant	Bever	448
Hoeven Rachierhof en Denonville: omgeving	Vlaams-Brabant	Bierbeek	469
Hoeve Berkenhof: omgeving	Vlaams-Brabant	Bierbeek	527
Hoeve gedateerd 1820: omgeving	Limburg	Bilzen	2579
Pastorie Sint-Petrusparochie: omgeving, stegen en Sint-Berthiliabron	Limburg	Bilzen	2593
Rode Hoeve, boswachterswoning, kapel en kruis: omgeving	Limburg	Borgloon	2837
Gotem: agrarische omgeving Fonteinhof en dorpskern	Limburg	Borgloon	3111
Kasteel van Opleeuw: omgeving, kasteeldreef en park	Limburg	Borgloon	2978
Gesloten hoeve Manshovenhof: omgeving	Limburg	Heers, Borgloon	3183
Cijnshof De Klee: omgeving	Limburg	Borgloon	3246
Kasteel van Hulsberg: kasteelpark, ommuurde moestuin en agrarische omgeving	Limburg	Borgloon	3553
Hoeve Bouquetwinning met omgeving	Limburg	Diepenbeek	3843
Vakwerkhoeve met losse bestanddelen Voswinning: omgeving	Limburg	Diepenbeek	3919
Vakwerkhoeve met losse bestanddelen: aanhorigheden en omgeving	Limburg	Diepenbeek	3936
Semi-gesloten hoevecomplex Groot Terherken: hoevecomponenten en omgeving	Limburg	Diepenbeek	3951
U-vormige vakwerkhoeve Busselekenwinning: omgeving	Limburg	Hasselt	2664
Langgestrekte vakwerkhoeve: omgeving	Limburg	Herk-de-Stad	3982
Watermolen Nieuwe Molen: omgeving	Limburg	Herk-de-Stad	3959
Dorpskom Sint-Maria-Horebeke	Oost-Vlaanderen	Horebeke	7501
Kasteel de Donnée: omgeving met moestuin, boomgaard en bospark	Limburg	Kortessem	2045
L-Vormige hoeve van 1818 met omgeving	Limburg	Ianaken	2878
Dorpskern Neerlanden	Vlaams-Brabant	Landen	1689
Parochiekerk Sint-Pietersbanden en pastorie met omgeving	Vlaams-Brabant	Landen	190
Kasteel de Neufcour van Eizeringen met omgeving	Vlaams-Brabant	Lennik	1751
Kasteel van Genoelselderen: omgeving	Limburg	Riemst	4055
Hoeve De Lindeboom: omgeving	Limburg	Riemst	2211
Windmolensite De Tragische Molen: omgeving	Vlaams-Brabant	Roosdaal	1064
Begijnhof: landbouwterrein tussen begijnhof en dreef naar het Speelhof	Limburg	Sint-Truiden	2612
Watermolen Hornemolen met omgeving	Limburg	Sint-Truiden	2807
Kasteel van Schoor met omgeving	Limburg	Sint-Truiden	2781
Speelhof en omgeving	Limburg	Sint-Truiden	2795
Parochiekerk Sint-Martinus met omgeving	Limburg	Voeren	4084
Hoeve Kloosterhof: omgeving	Limburg	Voeren	4124
Semi-gesloten hoeve: omgeving	Limburg	Wellen	3758
Hoeve met losse bestanddelen en omgeving	Oost-Vlaanderen	Zomergem	11252
Dorpskern Rozebeke	Oost-Vlaanderen	Zwalm	14976

Vastgesteld bouwkundig erfgoed:

Naam	Provincie	Gemeente	id
Abdij van Rozendaal	Antwerpen	Sint-Katelijne-Waver	90945
Hoeve gedateerd 1820	Limburg	Bilzen	17488
Biezenhof met hoogstamboomgaard	Limburg	Borgloon	15435
De abdij van Kolen en de Kolenberg	Limburg	Borgloon	97616
Haspengouw van Borgloon tot Vechmaal	Limburg	Borgloon, Heers, Tongeren	13514
Valleien van Mombeek en Fonteinbeek met burcht en bos van Kolmont	Limburg	Borgloon, Tongeren	97617
Hoeve Bouquetwinning	Limburg	Diepenbeek	17423
Hoeve Monnikenhof met boomgaard	Limburg	Heers	17781
Kasteeldomein van Schulen	Limburg	Herk-de-Stad	18413
Nieuwe Molen	Limburg	Herk-de-Stad	19233
Omgeving van het Iers Kruis op de Keiberg	Limburg	Riemst	10314
De Herkvallei in de Mergels van Gelinden	Limburg	Sint-Truiden, Heers	10315
Huis Born	Limburg	Voeren	17979
Kasteel Altenbroek	Limburg	Voeren	18295
Hoeve Op de Eiken	Limburg	Voeren	17795
Hoeve Gieveld	Limburg	Voeren	17491
Kasteel van Teuven	Limburg	Voeren	18393
Hoeve Kloosterhof	Limburg	Voeren	17578
Hoeve Mostert	Limburg	Voeren	17784
Hoeve Driesenhof	Limburg	Voeren	17473
Hoeve Den Hof	Limburg	Voeren	17463
Gesloten hoeve	Oost-Vlaanderen	Brakel	88233
Semi-gesloten hoeve Hof te Groene Walle	Oost-Vlaanderen	De Pinte	76507
Gesloten hoeve	Oost-Vlaanderen	Horebeke	83816
Boerderij-herberg Etboshoeve	Oost-Vlaanderen	Moerbeke	96788
Vallei van de Oude Kale, Vinderhoutse Bossen en Slindonk	Oost-Vlaanderen	Nevele, Lovendegem, Gent	10379
Gesloten hoeve	Oost-Vlaanderen	Ninove	87065
Frans klooster	Oost-Vlaanderen	Wortegem-Petegem	87958
Hoeve met losse bestanddelen	Oost-Vlaanderen	Zomergem	54409
Hoeve met losse bestanddelen	Oost-Vlaanderen	Zomergem	57813
Kleine hoeve van het langgeveltype	West-Vlaanderen	Brugge	64858
Hoeve De Iisdodde	West-Vlaanderen	Damme	60140
Pastorie van Oostkerke	West-Vlaanderen	Damme	36094

Vastgestelde houtige beplanting met erfgoedwaarde

Naam	Provincie	Gemeente	id
Boomgaard met veekeringshaag	Limburg	Borgloon	13545
Hoogstamboomgaard	Limburg	Borgloon	13649
Cluster van hoogstamboomgaarden	Limburg	Borgloon	13546
Kersenboomgaard	Limburg	Borgloon	13592
Gemengde hoogstamboomgaard	Limburg	Borgloon	13555
Hoogstamboomgaard	Limburg	Borgloon	13566
Hoogstamboomgaard Rode Hoeve	Limburg	Borgloon	13584
Hoogstamboomgaard met veekeringshaag	Limburg	Borgloon	13581
Hoogstamboomgaard	Limburg	Borgloon	13564
Hoogstamboomgaarden bij kerk Grootloon	Limburg	Borgloon	13570
Jonge hoogstamboomgaard met veekeringshaag	Limburg	Borgloon	13588
Hoogstamboomgaarden rond Servaeshoeve	Limburg	Borgloon	13573
Gemengde hoogstamboomgaard met veekeringshaag	Limburg	Borgloon	13558
Kersenboomgaard	Limburg	Borgloon	13594
Hoogstamboomgaard met veekeringshaag	Limburg	Borgloon	13579
Hoogstamboomgaard met veekeringshaag	Limburg	Borgloon	13582
Hoogstamboomgaard op helling	Limburg	Borgloon	13583
Notelaarsboomgaard met afsluitingshaag	Limburg	Borgloon	13951
Hoogstamboomgaard	Limburg	Borgloon	13563
Notelaarboomgaard met gevlochten meidoornhaag	Limburg	Borgloon	13617
Aaneenschakeling van hoogstamboomgaarden en meidoornhagen	Limburg	Borgloon	13532
Hoogstamboomgaarden	Limburg	Borgloon	13568
Cluster van hoogstamboomgaarden	Limburg	Heers	13548
Cluster van hoogstamboomgaarden	Limburg	Heers	13549
Kersenboomgaard	Limburg	Heers	13590
Hoogstamboomgaard met veekeringshaag	Limburg	Heers	13574
Kersenboomgaard	Limburg	Heers	13589
Perenboomgaard	Limburg	Heers	13630
Kersenboomgaard	Limburg	Heers	13591
Hoogstamboomgaard met veekeringshaag bij hoeve	Limburg	Heers	13578
Hoogstamboomgaarden en veekeringshagen bij Hoeve Henisdaal	Limburg	Heers	13571
Hoogstamboomgaard	Limburg	Heers	13562
Hoogstamboomgaard met knots	Limburg	Heers	13650
Hoogstamboomgaard achter de Sint-Pieterskapel	Limburg	Heers	13567
Hoogstamboomgaard met veekeringshaag	Limburg	Heers	13575
Kersenboomgaard met veekeringshaag	Limburg	Heers	13595
Hoogstamboomgaard met veekeringshaag	Limburg	Heers	13576
Hoogstamboomgaarden met veekeringshagen bij het Manshovenhof	Limburg	Heers, Borgloon	13572
Perenboomgaard met veekeringshaag	Limburg	Heers, Borgloon	13631

Van beschermingen via ruimtelijke ordening hebben we geen exhaustief overzicht. Voor zover we weten is het RUP 'Groene waarden' van Sint-Truiden momenteel het enige voorbeeld van bescherming van hoogstamboomgaarden via ruimtelijke ordening.